

**R. P. Martini De Esparza Artieda, Navarri, Theologi Societ.
lesv, Cvrsvs Theologicvs**

iln decem Libros, & duos Tomos distributus, Ivxta Methodvm, Qva In
Scholis Societatis Iesv communiter traditur annis quaternis

Continens Secvndam Secvndæ, & Tertiam Partem D. Thomæ

Esparza Arteida, Martin de
Lugduni, 1666

XXXVIII. Vtrum Baptismus fuerit institutus à Christo Domino ante mortem
ipsius?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94839](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94839)

sacramenti, vt dicitur paulò post. In definitionibus autem rerum, tum artificialium, vt statuar, & imaginis, tum significantium, & operantium ad placitum vt testamenti, & priuilegij, sola intenditur expressio rationis formalis, nec pensi habetur sub stratum materiale. Demum si cui, ob istud, & præcedens argumentum placeat dicere. Baptismus est *sacramentum impressum characteris, & remissum omnium præcedentium peccatorum per ablutionem corporis sub præscripta forma verborum*. Si quis inquam, ita, dicere contendat, sicut non omnino assentior, ita non multum repugno.

Ad 5. Omnes illar definitiones, quatenus differunt à nostra, exponunt baptismum, vel per materiam, & formam, quasi physice, vel metaphysice, relatiue ad effectus secundarios. Et quidem, quæ recurrunt ad effectus secundarios, quales sunt, quæ traduntur à Damasceno, nec non primo, & secundo loco à Dionysio descriptiones potius, quam definitiones censenda sunt. Munus siquidem definitionis est exponere quidditatem, & primum conceptum rei, in quo cætera virtualiter & implicite continentur, vt nuper dicebatur. Vnde noster exponendi modus non discrepat, ab illis Sanctis PP. quoad doctrinam, & obiectum significatum, sed quoad scopum, & intentionem, illi enim circumducendo voluere ponere ob oculos distincte totam vim, & omnes coniunctim proprietates huius sacramenti quo abunde, & optime satisfecerunt intentioni, ac instituto suo. Nostræ verò intentionis fuit, methodo scientifica intimare, quam breuissime solam quidditatem secundum se, ex qua deinde cætera in progressu deducantur opportunè. Iam definitiones, quæ constant expressione materiae, & formæ, manifestant formaliter, quod in sacramento se habet materialiter, & est quasi substratum, & non manifestat quod se habet formaliter in eodem sacramento, & est quasi forma eius. Nempe significatio, & vis causatiua gratiæ, ac remissionis peccatorum perinde est in sacramentis, atque anima in homine, habetque rationem supream formæ, comparata cum rebus, & verbis. Oportet autem, vt præmineat in definitione ea ratio formalis, vt potest præstantior, ac nobilior, ideoque magis efficax ad eleuandum, augustiusque informandum animum sub primum conspectum maximorum, Dei beneficiorum, qualia sunt sacramenta, quatenus significatiua, & operatiua effectuum supernaturalium. Optimo igitur consilio subintellecta sunt implicite, materia, & forma exprimendo distincte rationem formalem vltimam, atque supremam. Demum definitiones, quæ vtuntur conceptu regenerationis, cum cateroqui optimæ sint, hunc nihilominus defectum patiuntur quod vtuntur metaphora, cui nullum in legitima definitione locum permittunt philosophus, alijque definiendi magistri.

Ad 6. Verum est in causis, & motibus, qui dantur per se in rerum natura, seu non dependenter ex suppositione aliqua accidentali præminere terminum ad quem, eique primum locum, & in definiendo maiorem expressionem deberi. At in causis, & operationibus, quæ adhibentur ex suppositione mali, per accidens interiecti. Maior è conuerso habetur ratio termini à quo, & consequenter expressionem eius oportet esse præcipuam. Quia adhibens eiusmodi causam, & operationem, non fertur ad terminum ad quem, formaliter ratione sui secundum se, sed quatenus est exclusiuus termini à quo. Qua de causa Medici definire solent medicamenta relatiue ad ægritudines, quibus opponuntur, & non relatiue ad sanitatem, quæ inducunt. Dictum autem est articulo 1. ad quæstionem, sacramenta omnia, maxime verò sacramen-

tum baptismi esse tales causas, talesque esse operationes eorum.

Q V Æ S T I O XXXVIII.

Vtrum baptismus fuerit institutus à Christo Domino ante mortem ipsius?

V Idetur non ante, sed post mortem fuisse institutus. 1. Quia tunc institutus est baptismus quando aquæ superaddita est virtus inducendi effectus, quos inducit baptismus. Effectus autem baptismi est aperire ianuam Regni Cælorum vt infra dicitur quæstio. 47. Ianuam autem Regni Cælorum nemini patuit ante mortem, & resurrectionem Christi. Ergo nec baptismus institutus ante vtramque fuit.

2. Initium baptismi, & finis Circumcisionis fuerunt simul. Quia, cum primum vigere cœpit nouum testamentum, cuius basis est baptismus, euauit testamentum vetus quod nitebatur circumcisione. Circumcisio autem profuit toto tempore ante passionem Christi, & tunc primum euauit, cum Christus passus est. Ergo baptismus Christi, antequam ipse pateretur, nondum erat institutus.

3. Institutio baptismi continet in se præceptum de eo suscipiendo. Quia baptismus ex sua natura est necessarius ad salutem necessitate medijs, atque hæc necessitas continet in se necessitatem præcepti, vt dicitur infra quæst. 50. Præceptum autem de susceptione baptismi, impositum est post passionem Christi, vt habetur ex illo Matth. vlt. *Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos*. Ergo non ante præcessit institutio baptismi.

4. Effectus non potest præcedere causam. Passio autem Christi est causa omnium nouæ legis sacramentorum, & præsertim baptismi, qui dicitur specialiter fluxisse à latere Christi, dum ex eo exiuit sanguis, & aqua. Qua ratione tenet, & probat hanc partem Tertull. de baptis. cap. 11. Præmissis enim, discipulos Christi, ante eius Passionem, non alio baptismo baptizasse, quam baptismo Ioannis: *Vt pote subdit, nondum adimpleta gloria Domini, nec instructa efficacia lauacri per Passionem, & Resurrectionem. Quia nec mors nostra dissolui posset, nisi Domini Passione, nec vita restitui sine resurrectione ipsius*. Similiter Chrysost. Homil. 28. tradit baptismum non minus discipulorum Iesu, quam Ioannis fuisse spiritus experts, & probat ex illo Ioan. 7. 39. *Nondum enim erat Spiritus datus. Quia Iesus nondum erat glorificatus*. Idemque denique dicit S. Leo epist. 4. ad Episcopos Siciliæ cap. 2. & probat ex illo Rom. 6. *An ignoratis, quod quicumque baptizati sumus in Christo Iesu, in morte ipsius baptizati sumus*.

5. Fieri non potuit, vt institueretur baptismus, antequam traderetur essentialis forma eius. Hæc autem tradita est post Resurrectionem Christi, vt apparet ex prædicatis Christi verbis apud Matthæum post resurrectionem eius. *Euntes docete omnes gentes baptizantes eos in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti*.

Art. 1. Respondetur Christum Dominum instituisse ante Passionem suam, verum baptismi sacramentum, collatum gratiæ, & remissionis peccatorum ex quibus manifestè consequitur, quorum alterum est omnino certum, alterum vero efficacissime comprobatur. Primum illud est, Christum baptizasse aliquos, ante passionem suam. Quod habetur clarè ex Ioan. 3. 22. *Post hæc venit Iesus & Discipuli eius in Iudeam terram, & ibi demorabatur cum eis, & baptizabat*. Alterum vero est, nec Christum per

G g se,

se, nec Discipulos eius vsos fuisse baptismo Ioannis experti gratiæ, sed verò ipsius Christi baptismo, collatio gratiæ, & remissionis peccatorum. Quod efficacissime comprobant prædictiones illæ duæ ipsius Baptista: *Hic est, qui baptizat in Spiritu sancto.* Ioann. 1.33. *Ego baptizo vos in aqua, qui post me venturus est, fortior me est, ipse vos baptizabit in Spiritu sancto.* Matth. 3.11. Quod profecto non recte diceretur, si Christus Dominus, & eius Discipuli perrexissent, & ipsi baptizare baptismo eiusdem Baptista egeno Spiritus, & gratiæ; Nec iure tributus Christo fuisset vnice, tanquam caracteristicus ipsius baptismus in Spiritu sancto, idest fecundus gratiæ, si vsus promiscue fuisset baptismo ipsius Ioannis, qui contraponitur baptismo in Spiritu sancto. Quinimò fessisset Baptista auditores suos, dum impulsus prædictione, & prædicatione eius accessissent ad Christum baptizantem per se, vel per Discipulos suos, cum spe certa accipiendi Spiritum sanctum, & nihil re ipsa acciperent. Plenum proinde temeritate videtur tribuere Christo & eius Discipulis, vsus duplicis baptismi, alterius egeni, & vacui, alterius fecundi gratiæ, cum Ioannes indigiter ipsum tanquam auctorem & collatorem solius baptismi in Spiritu sancto, & non tantum in aqua, in qua sola baptizabat ipse Ioannes.

Art. 2. Idem ex eo confirmatur efficaciter, quod Discipuli Ioannis studio emulationis vehementer commoti sunt, audito Christum baptizare, & multo plures ad eum accurrere, quam ad Ioannem vt apparet ex eodem cap. 3. Ioannis 25. vbi dicitur: *Facta est autem questio ex Discipulis Ioannis cum Iudeis, de Purificatione. Et venerunt ad Ioannem & dixerunt ei: Rabbi, qui erat tecum trans Iordanem, cui tu testimonium perhibuisti, ecce hic baptizat & omnes veniunt ad eum.* Nullus autem fuisset huic illorum emulationi, & commotioni locus, nec vlla fuisset causa maioris ad Christum baptizantem confluxus hominum, si Christus, & eius Discipuli vsi fuissent baptismo Ioannis, & non alio longè perfectiori. Quia discipuli Ioannis gaudere potius, & exultare debuissent, eo quod Christus approbaret, ac administraret baptismum magistri eorum, & reliqua multitudo confluere magis debuisset ad Ioannem, quam ad Christum, si viriūque baptismus fuisset idem, aut baptismus Christi non fuisset præstantior, quàm is, cuius author erat Ioannes, ad quem proinde cæteris paribus accurrerent omnes facilius. Multo verò illustrius apparet ex responsione Ioannis ad Discipulos suos, in baptismo Christi aliquid adfuisse sublimius, quod hominem Deum auctorem, & administratorem eius deceret Respondet enim: *Non potest homo accipere quidquam, nisi fuerit ei datum de Cælo: Illum oportet crescere, me autem minui: Qui de Cælo venit, super omnes est. Pater diligit filium, & omnia dedit in manu eius.* Quæ quidem omnia non satis è re essent, si baptismo Christi, de quo erat expostulatio, seu admiratio Discipulorum Ioannis, non adfuisset virtus collatiua gratiæ defursum veniens, & propria eius, in cuius manu pederat omnia Pater, quique erat maior Ioanne, & exaltandus cum diminutione eius.

Art. 3. Suadetur præterea eadem institutio baptismi ante passionem coniectura, qua vtitur Augustinus epist. 136. Quia credibile nequaquam est, Christum dedisse Apostolis sacramentum Eucharistiæ nondum initiatis sacramento baptismi eosdemque factos esse sacerdotes cum facultate consecrandi corpus, & sanguinem suum, antequam fierent Christiani impresso sibi caractere baptismali. Constat autem Apostolos suscepisse eam consecrandi potestatem, vt definit Concilium Tridentinum in nocte cænæ, ante passionem Christi, eademque nocte admissos fuisse ad communionem sacramentalem. Huc pertinet ex mente

eiusdem Augustini epist. 108. illud Ioan. 13. 20. *Qui lotus est, non indiget, nisi vt pedes lauet.* Vbi supponitur Petrus iam Lotus, vtique per baptismum. Certe illud verbum magis præferret iustificationem per hoc sacramentum, quod est proprie ablutium, quam per vllum aliud medium. Accedit huic sententiæ suffragari Augustinum ex professo locis modo indicatis, & fusius tractat, 5. 13. & 15. in Ioannem. Cyrillum lib. 2. in Ioann. cap. 57. & Nazianzenum orat. 20. sub finem, aliosque communiter interpretes ad locum indicatum Ioann. 3. suffragantur etiam eidem sententiæ D. Thomas quæst. 66. articulo 2. & quæstio. 73. art. 5. ad 4. & reliqui communiter Theologi ibidem, quorum aliqui inurunt oppositæ sententiæ censuras granes, de quibus tamen apud alios iudicium esto.

Art. 4. Porro quo præcisè tempore die, aut hora, institutus fuerit baptismus, omnino non constat, Mag. distinct. 3. D. Thom. dicta quæst. 66. art. 2. alique Theologi frequenter putant institutum fuisse eo ipso temporis momento, quo Christus Dominus baptizatus est à Ioanne in Iordane, dicentibus Augustino serm. 36. de temp. Ambros. lib. 2. in Luc. cap. vi. Hieronym. in cap. 3. Matth. Beda lib. 1. in Luc. c. 10. Christum contactu suo aquas sanctificasse, fecundasse ad regenerationem spiritualem, atque vim purgatiuam animarum eisdem contulisse. Ratio est, quia Christus Dominus vsu ipso sufficienter designauit materiam huius sacramenti, dum ipse baptizatus est in aqua. Forma verò designata itidem sufficienter est opere ipso, per expressionem trium personarum diuinarum. Dum filius baptizatur, Pater testimonium illi perhibet, & Spiritus sanctus allabitur super eum, in specie columbæ. Verum hæc ratio non concludit. Quia realis interuentio trium personarum multum differt à verbis exprimentibus easdem personas. Differunt enim tanquam res significata, & eius signum. Sacramentum autem perficitur verbis significantibus, & non rebus significatis, ac proinde institutum est, designatione verborum, & non apparitione, seu quasi apparitione personarum. Nec minus differt voluntas instituendi materiam à voluntate vtendi re, quæ futura erat materia sacramenti, vt liquet ex dictis quæstio. 9. circa voluntatem qua instituitur sacramentum. Iam Patres nuper memorati, hoc potius aliud intendere videntur, tunc indicatam, & quasi prænunciatam fuisse materiam & formam huius sacramenti, atque Baptismum Ioannis eo modo susceptum à Christo, fuisse velut artham baptismi postea pro nobis instituendi, tempore opportuno, qualis de facto est. Tempus istud opportunum videtur non fuisse illud, pro quo baptizatus est Christus Dominus. Quia tunc nondum habebat discipulos, per quos baptizaret, aut quos baptizaret; neque præmiserat prædicationem suam, sicut præcepit postea Apostolis, vt prædicarent, ac deinde baptizarent, dicens: *Euntes docete omnes gentes baptizantes.* Tempus itaque opportunum crediderim cum Suarez, & aliis fuisse paucos intra menses post prædictum Christi baptismum, quando præmissa iam prædicatione sua, adiunxit sibi Discipulos, vt sic coalesceret cum fide Christi sacramentum simul baptismi, qui est sacramentum fidei, & tale nuncupatur à D. Thoma, & ab aliis communiter. Confirmatur, quia vsus baptismi Christi per Discipulos superius ponderatus, quem certe præiuit institutio, nec oportuit, vt præiret multo tempore, accidit paucos intra menses, postquam Christus baptizatus est, nempe antequam Ioannes Baptista coniceretur in carcerem, vt apparet ex eodem loco superius ponderato, & verò Ioannes paucos post menses coniectus fuit in carcerem.

Ad 1. Baptismus, sicut est idem ante, & post Passionem Christi, ita semper habuit, & habet eandem vim apèrendi ianuam Regni Cœlorum, atque inducendi in gloriam; post Resurrectionem gloriosam Christi. Vnde differentia solum materialis est, quod protinus, vel paulò post, posset, aut posset transmitti ad gloriam, quatenus administratus post Resurrectionem, & gloriam Christi, vel paulò prius.

Ad 2. Non oportuit circumcisionem tolli, cum primum institutus est baptismus paucis existentibus consensu eius rei; quod factum est ante Passionem Christi; sed cum Baptismus cepit publicè & palam prædicari simul cum Euangelio, quod factum est post Passionem.

Ad 3. Licet, quæ continentur in Decalogo, sint de iure naturæ, lex nihilominus de iisdem lata est à Deo per Moysen. Similiter ergo potuit Christus Dominus ferre legem de susceptione baptismi post passionem suam, tamen institutio baptismi, quæ præiuit ante Passionem, contineret in se legem obligantem ex natura rei ad vsum, & susceptionem eiusdem baptismi. De continentia verò ipsa talis legis in institutione, dicitur infra absolute in quæstio. 50.

Ad 4. Passio Christi fuit causa meritoria institutionis Baptismi, & aliorum sacramentorum, merita autem Christi potuerunt inducere existentiam præmiorum pro tempore antecedenti ad existentiam suam physicam, ut dictum est quæstio. 41. de Incarnat. ad 1. Quod verò fluxus aquæ ex latere Christi præfiguraverit specialiter istud sacramentum, nihil probat circa prioritatem, aut posterioritatem institutionis eius. Abundè enim sufficit, quòd ea præfiguratio antecesserit publicam, omnibusque communem prædicationem & vsum eiusdem sacramenti. Tertulliano denique, & Chrysostomo præponderant longo excessu Sancti PP. relati superius pro nostra sententia, multo verò magis textus Evangelicus usque aded ad illam propensus, ut superius visum est. Fundamento Tertulliani satisfat notatione modò præmissa de efficacia passionis, & meritorum Christi pro tempore antecedenti. Quod addit Chrysostomus de Spiritu nondum dato, ob Iesum nondum glorificatum, nihil concludit. Quia ibi sermo est de sola missione, & datione visibili Spiritus sancti, quæ facta est in die Pentecostes. Nec magis ad rem facit, quod dicit Apostolus, quoscunque baptizatos in Christo Iesu, in morte ipsius baptizatos esse. Id enim perinde est, atque vel baptizatos configurati morti Christi, quatenus conspeliuntur eidem, ut dicit idem Apostolus, vel ex merito mortis Christi obtinere effectum baptismi. Quorum neutrum quidquam confert ad rem præsentem, ut patet ex dictis.

Ad 5. Christus Dominus non dicit in eo loco se tunc primum designare, ac instituere eam formam baptismi. Vnde potuit prius etiam esse in usu, ita ut tunc solum præciperetur eiusdem formæ applicatio ad omnes gentes, aliqui tamen putant, propter illud testimonium, aliam formam institutam fuisse pro tempore antecedenti passionem.

Quod quidem est falsum. Dicendum tamen potius esset, quam institutionem baptismi non fuisse anteriorem Passione. Verum de hoc redibit sermo

quæst. 40.

QVÆSTIO XXXIX.

Vtrum aqua elementaris sit materia remota baptismi?

Videtur non esse. 1. Quia Matth. 3. 11. dicitur: *Ipse vos baptizabit in Spiritu sancto, & igne.* Ergo ignis potius, quam aqua dicenda est materia huius sacramenti. Confirmatur quia à Dionysio, & Damasceno locis indicatis q. præcedenti in 2. arg. tribuitur huic sacramento vis illuminatiua, quæ est propria ignis.

2. In multis scripturæ locis accipitur aqua metaphorice pro gratia, ut Ezech. 36. 25. *Effundam super vos aquam mundam, & Ioannis 4. 14. Qui biberit ex aqua, quam ego dabo ei non sitiet in æternum, sed aqua, quam ego dabo ei, fiet in eo fons aquæ salientis in vitam æternam,* ubi ter repetitur significatio hæc metaphorica aquæ: simili igitur modo accipi metaphorice, & potest, & debet eadem aqua, dum agitur de baptismo, nec oppositum dici potest nisi voluntarie, & absque fundamento.

3. Quidquid habet vim abstergendi sordes corporis est æquè idoneum ad symbolicam significationem gratiæ mundantis à peccatis, & consequenter est materia æquè idonea huius sacramenti, ut potè purè mundatiui, ac purgatiui animæ, ut dictum est supra. Sunt autem plura alia præter aquam elementarem, quæ habent vim mundandi Corpus, ut vinum, aquæ artificiales, & similia. Ergo aqua elementaris non est materia unica, & præcisè necessaria huius sacramenti.

4. Virtutem mundandi animam à peccatis non habet proxime, ac immediatè infusio gratiæ, sed gratia ipsa, ideòque gratia, & non infusio gratiæ est res huius sacramenti, ut communiter dicitur, & verè. Aqua autem correspondet gratiæ, & infusioni gratiæ, ablutio corporis per aquam, ac proinde aqua sola significat symbolicè gratiam, & ablutio solam infusionem eiusdem gratiæ. Aqua igitur est materia proxima huius sacramenti, & non ablutio. Patet consequentia, quia materia proxima sacramenti est id solum, quod significat symbolicè rem sacramenti, eique directè, ac formaliter correspondet, & non quod solum significat directè, ac immediatè aliquid præambulum ad rem sacramenti.

5. Aqua congelata, lutulenta, rosacea, lixiuitum, & similia sunt vera aqua, & nihilominus non sunt materia sufficiens huius sacramenti. E conuerso aqua fluuiorum, & fontium, maxime verò aqua maris habet plurimum de admixtione terrestri, ut dicit Philof. 1. 2. Meteor. cap. 3. & nihilominus est materia sufficiens huius sacramenti. Eandem materiam significauit aqua fluens de latere Christi in Cruce, quam constat non fuisse aquam puram elementarem, cum in corpore mixto, quale erat corpus Christi, non dentur elementa in actu. Præterea pro baptismo solemniter celebrando solet aquæ immisceri Chrisma, cuius mixtio extrahit aquam à proprietate, & puritate aquæ elementaris. Ergo aqua elementaris, non est materia, aut sufficiens, aut necessaria huius sacramenti.

Art. 1. Respondetur. Aquam veram, & naturalem esse materiam necessariam sacramenti baptismi; constat ex Florentino in decreto Eugenij, & ex Tridentino sessio. 7. can. 2. expresse id definitibus. Idem aperte colligitur ex Ioannis, 2. 3. *Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu sancto non potest introire in Regnum Dei.* Ex Act. 8. 36. *Ecce aqua, quis prohibet me baptizari?* & infra vers. 38. *Descenderunt uterque in aquam Philippus, & Eunuchus, & baptizauit eum.* & ex cap. 10. 4. *Nunquid aquam quis prohibere potest, ut*

Gg 2 non